O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

**“TASDIQLAYMAN”**
**Xorijiy tillar fakulteti dekani**
_____ N.B.Ataboyev
2026-yil “ 30 ” iyun

# NAZARIY FONETIKA

## FANINING O‘QUV DASTURI

(kechki ta’lim shakli)

| | | |
|---|---|---|
| **Bilim sohasi:** | 200 000 | - San’at va gumanitar fanlar |
| **Ta’lim sohasi:** | 230 000 | - Tillar |
| **Ta’lim yo‘nalishi:** | 60230100 | - Filologiya va tillarni o’qitish (ingliz) |

**Buxoro – 2026**

Mazkur o‘quv dasturi Xorijiy t fakulteti Kengashining 2026-yil 30 iyun dagi __-sonli yig‘ilish bayoni bilan ma‘qullangan.

Mazkur o‘quv dasturi Buxoro davlat universitetining Ingliz tilshunosligi kafedrasi tomonidan taqdim etilgan (kafedraning 2026-yil 30- iyun dagi 38-sonli yig ilish bayoni).

**Tuzuvchilar:**

M.I.Gadoyeva –BuxDU “Ingliz tilshunosligi” kafedrasi professori, f.f.d.professor

M.A.Soliyeva– BuxDU “Ingliz tilshunosligi” kafedrasi o‘qituvchisi.

**Taqrizchilar:**

M.U.Saidova – BuxDU “Ingliz tilshunosligi” kafedrasi dotsenti, f.f.f.d. (PhD), dotsent

N.D.Djumayeva – BuxDU “Ingliz tilshunosligi” kafedrasi dotsenti, f.f.f.d. (PhD), dotsent

“Ingliz tilshunosligi” kafedrasidagi “Nazariy fonetika” fani Fan dasturiga Top-300 OTM ta`lim dasturlari asosida quyidagi qo‘shimchalar kiritildi.

| № | Fan dasturdagi mavzu nomi | QS World University Rankings 2025 | Top-300 ta`lim dasturi asosida kiritilgan qo‘shimchalar |
|---|---|---|---|
| 1 | Phonetic and Phonological transcription. Phonological theories | University of Exeter QS reytingida 172-o‘rinda | Phonological transcription |

“Nazariy fonetika” fanining Fan dasturi QS reytingida 172-o‘rinda turgan “University of Reading” ning ta`lim dasturlari asosida tahlil qilinib, ishlab chiqildi.

CourseLink:
https://www.reading.ac.uk/modules/documents?acyear=2023%252f4&modcode=LS2EP&schoolcode=LLE+ENGL+E%7CLLE+ENGL+L%7CLLE+LCL+M%7CLLE+LCL+W%7CLLE+MDL+G%7CLLE+MDL+I&utm_source

| 1. Fan ma’lumotlari | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **Fan/modul kodi** NAZF1702 | **O‘quv yili 2026-2027** | **Semestr 6** | | | **ECTS - Kreditlar 2** | |
| **Fan/modul turi Majburiy** | **Ta’lim tili O‘zbek** | **O‘quv rejadagi tartib raqami 60230100– 1.18.2** | | | **Haftadagi dars soatlari 2** | |
| **Fanning nomi Nazariy fonetika** | **Jami yuklama (soat)** | **Auditoriya mashg‘ulotlari jami – 30 soat, shundan:** | | | **Mustaqil ta’lim (soat)** | **Kurs ishi** |
| | | **Ma’ruza** | **Amaliy** | **Lab-ya** | | |
| | 60 | 14 | 16 | | 30 | - |

## 2. Fanning mazmuni

**Fanining maqsadi** – Nazariy fonetika fanining maqsadi talabalarda ingliz tili fonetikasi, o‘rganilayotgan til tarixi, tilshunoslikka kirish va umumiy tilshunoslik fanlari doirasida o‘rganilgan fonetik hamda fonologik bilimlarni tizimlashtirish va chuqurlashtirish, Nazariy fonetikaning asosiy tushuncha va muammolarini tushuntirish, ularning zamonaviy tilshunoslikdagi talqinlarini tahlil qilish hamda turli lingvistik yondashuvlarni baholash ko‘nikmalarini shakllantirishdan iborat. Shuningdek, talabalarda jahon tilshunosligidagi zamonaviy yutuqlarni o‘rganish, ilmiy manbalarni tahlil qilish va nazariy bilimlarni tilshunoslik hamda chet tilini o‘rganish amaliyotida qo‘llash kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiladi.

**Fanining vazifalari** quyidagilardan iborat:

- Ingliz tili fonetikasi va fonologiyasining nazariy asoslarini o‘rgatish, fonema, allofon, bo‘g‘in, urg‘u va intonatsiya kabi asosiy tushunchalar haqida bilim berish.
- Nutq tovushlarining artikulyatsion, akustik va funksional xususiyatlarini tahlil qilish ko‘nikmalarini shakllantirish, tovush tizimining tuzilishi va ishlash tamoyillarini o‘rgatish.
- Turli fonologik nazariyalar va lingvistik yondashuvlarni qiyosiy o‘rganish, ularning afzalliklari va xususiyatlarini baholash malakasini rivojlantirish.
- Nazariy fonetika bo‘yicha olingan bilimlarni amaliyotda qo‘llash, ilmiy manbalarni tahlil qilish va chet tilini o‘qitish hamda lingvistik tadqiqotlarda foydalanish kompetensiyasini shakllantirish.

| 3. | **Fanni o‘zlashtirish uchun zarur boshlang‘ich bilimlar** |
|---|---|
| 1 | Tilshunoslikka kirish (TILSH1304) |
| 2 | Til aspektlari amaliyoti (TAA1120) |
| 3 | Amaliy fonetika (AF2104) |
| 4 | O’rganilayotgan til tarixi (NGTT1710) |
| **4.** | **Ta’lim natijalari (TN)** |
| | ***Kasbiy kompetensiyalar:*** |
| TN1 | Tilning paydo bo‘lishi haqidagi asosiy nazariyalar va farazlarni eslab qoladi hamda tavsiflay oladi. |

| | |
|---|---|
| TN2 | Til sathlari va tilshunoslik bo‘limlarining mazmuni, vazifalari hamda o‘zaro bog‘liqligini tushuntira oladi. |
| TN3 | Fonetikaning tilning boshqa sathlari bilan bog‘liqligini tahlil qiladi va fonetik hodisalarning til tizimidagi o‘rnini izohlay oladi. |
| TN4 | O‘zbekiston va xorijiy davlatlarda nashr qilingan ilmiy adabiyotlardan ma’lumot izlaydi, tahlil qiladi va ilmiy faoliyatida qo‘llay oladi. |
| TN5 | O‘rganilayotgan chet tilining fonetik va lingvistik xususiyatlarini ona tili bilan qiyoslaydi hamda farqli jihatlarini aniqlay oladi. |
| TN6 | Tillarni kelib chiqishi va umumiy xususiyatlariga ko‘ra oila hamda guruhlarga tasniflay oladi. |
| | ***Ko‘nikmalar:*** |
| TN4 | Nazariy fonetikaning asosiy tushunchalari, muammolari va zamonaviy nazariy qarashlarini sharhlaydi hamda tahlil qiladi. |
| TN5 | Nazariy fonetika bo‘yicha olingan bilimlarni chet tilini o‘rganish va o‘qitish amaliyotida samarali qo‘llay oladi. |

| **5.** | **Fan mazmuni va mashg‘ulotlar shakli:** | **Soat** |
|---|---|---|
| | **Ma’ruza (M)** | 14 |
| **M1** | Introduction. Phonetics as a Branch of Linguistics | 2 |
| **M2** | Phonetic and Phonological transcription. Phonological theories[1] | 2 |
| **M3** | The principal types of English pronunciation | 2 |
| **M4** | The system of vowel and consonant phonemes in English | 2 |
| **M5** | The syllabic structure of English | 2 |
| **M6** | Stress: Word stress and Sentence Stress | 2 |
| **M7** | Intonation structure of English. | 2 |
| | **Seminar (S)** | **16** |
| **S1** | Introduction. Phonetics as a Branch of Linguistics | 2 |
| **S2** | Phonetic and Phonological transcription. Phonological theories | 2 |
| **S3** | The principal types of English pronunciation | 2 |
| **S4** | The system of vowel and consonant phonemes in English | 2 |
| **S5** | The syllabic structure of English | 2 |
| **S6** | Stress: Word stress and Sentence Stress | 2 |
| **S7** | Intonation and it’s functions | 2 |
| **S8** | Combinatory-positional changes | 2 |

| **6.** | **Mustaqil ta’lim topshiriqlari** | **30** |
|---|---|---|
| 1. | Introduction. Phonetics as a Branch of Linguistics | 2 |
| 2. | Phonetics and its aspects | 2 |

[1] Mazkur mavzu xalqaro tan olingan reytinglarda birinchi 300 talik ro‘yxatga kiruvchi University of Reading (Buyuk Britaniya) (172) ta’lim dasturi asosida tayyorlandi.
(https://www.reading.ac.uk/ready-to-study/study/subject-area/english-language-and-applied-linguistics-ug/ba-english-language-and-linguistics)

| | | |
|---|---|---|
| 3. | Types of phonetics | 2 |
| 4. | The functions of phonetic elements | 2 |
| 5. | The organs of speech. | 2 |
| 6. | Active organs and passive organs. | 2 |
| 7. | The classification of Speech Sounds | 2 |
| 8. | Types of Obstruction | 2 |
| 9. | Phonological theories. | 2 |
| 10. | The principal types of English pronunciation | 2 |
| 11. | The system of consonant phonemes in English | 2 |
| 12. | Vowel consonant distinction. | 2 |
| 13. | Syllabic structure | 2 |
| 14. | Word and Sentence stress | 2 |
| 15. | Intonation, it`s types and functions | 2 |

| **7.** | **Ta’lim texnologiyalari va metodlari** |
|---|---|
| | - ma’ruzalar;<br>- amaliy, ishlarni bajarish va xulosalash;<br>- interfaol keys-stadilar;<br>- blits-so‘rov;<br>- guruhlarda ishlash;<br>- taqdimotlar qilish;<br>-jamoa bo‘lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar. |

| **8.** | **Talabalar tomonidan kreditlarni olish uchun talablar** |
|---|---|
| | 4 kreditni olish uchun talabalar quyidagicha baholanadi:<br>• 30 ball – mustaqil ta‘lim soatlarini mustaqil o‘zlashtirgani uchun (bunda har bir talaba berilgan mavzular bo’yicha slaydlar tayyorlab, uni yoritib beradi) 18 balldan kam bo‘lmagan holda baholanadi;<br>• 30 ball – oraliq nazorat topshirig‘i (o’tilgan mavzular yuzasidan 4 ta og’zaki savollarga javob berish orqali baholanadi) 18 balldan kam bo‘lmagan holda baholanadi;<br>• 40 ball – yakuniy nazorat (2 ta nazariy savolga javob yozish va 15 ta testni ishlash orqali baholanadi ) 24 balldan kam bo‘lmagan holda baholanadi; |

| **9.** | **Talabala bilimini baholash mezoni** |
|---|---|
| | **a) 5 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:**<br>- fanning mohiyati va mazmunini to‘liq yorita olsa;<br>-fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo‘l qo‘ymasa;<br>- fan bo‘yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo‘lsa;<br>- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;<br>- berilgan savollarga aniq va lo‘nda javob bera olsa;<br>- konspektga puxta tayyorlangan bo‘lsa;<br>- mustaqil topshiriqlarni to‘liq va aniq bajargan bo‘lsa;<br>- barcha amaliy ko‘nikma va malakalarni o‘zlashtirgan bo‘lsa; |

| | |
|---|---|
| | - nazariy bilimlarni turli vaziyatda qo‘llash olish;<br>- tizimli yondashish, uzviylikka amal qilish. |
| | **b) 4 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:**<br>- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo‘l qo‘ymasa;<br>- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushungan bo‘lsa;<br>- fan bo‘yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o‘quv dasturi doirasida bajarsa;<br>- fan bo‘yicha berilgan savollarga to‘g‘ri javob bera olsa;<br>- fan bo‘yicha konspektini puxta shakllantirgan bo‘lsa;<br>- fan bo‘yicha mustaqil topshiriqlarni to‘liq bajargan bo‘lsa;<br>- barcha amaliy ko‘nikma va malakalarni o‘zlashtirishga harakat qilgan bo‘lsa;<br>- barcha amaliy ko‘nikma va malakalarni o‘zlashtirishga harakat qilgan bo‘lsa. |
| | **d) 3 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:**<br>- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo‘lsa;<br>- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo‘l qo‘yilsa;<br>- fan bo‘yicha mustaqil topshiriqlarni to‘liq bajargan bo‘lsa;<br>- bayon qilish ravon bo‘lmasa;<br>- fan bo‘yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;<br>- fan bo‘yicha matn puxta shakllantirilmagan bo‘lsa. |
| | **e) quyidagi hollarda talabaning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baho bilan baholanishi mumkin:**<br>-fan bo‘yicha mashg‘ulotlarga tayyorgarlik ko‘rilmagan bo‘lsa;<br>- fan bo‘yicha mashg‘ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo‘lmasa;<br>- fan bo‘yicha mustaqil topshiriqlarni to‘liq bajarmagan bo‘lsa;<br>- fan bo‘yicha matnlarni boshqalardan ko‘chirib olganligi sezilib tursa;<br>- fan bo‘yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo‘l qo‘yilgan bo‘lsa;<br>- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;<br>- fanni bilmasa. |

| **10. Foydalanilgan adabiyotlar** | |
|---|---|
| **Asosiy adabiyotlar** | |
| 1. | Abduazizov A.A. English phonetics. A Theoretical course.-T., 2007 |
| 2. | Peter Roach. English Phonetics and Phonology. Cambridge University, 2000. |
| 3. | Gimson A.C. An Introduction to the Pronunciation of English.-Lnd., 2001. |
| 4. | Leontyeva S.F. A Theoretical Course of English,- M., 2004. |
| **Qo‘shimcha adabiyotlar** | |
| 6. | Абдуазизов А.А. Хозирги инглиз тили назарий фонетикаси (инглиз тили).- Т., 1992. |
| 7. | Аракин В.Д. Сравнительная типология английского и русского языков.— М., 1979. |
| 8. | Борисова Л.В. Теоретическая фонетика английского языка. Минск, 1976. |
| 9 | Васильев В.А. English phonetics. A Theoretical course.-M., 1970. |
| 10 | Веренинова Ж.Б. Фонетическая база английского языка.- М., 1996. |